

 **Wprowadzenie**

Monitor Prawniczy Nr 8/2023

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 9.3.2023 r. – wprowadzenie

dr hab. *Robert Kulski*, prof. UŁ*

Z dniem 1.7.2023 r. weszła w życie zasadnicza część ustawy z 9.3.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹, która wprowadziła kolejne w ostatnich latach zmiany polskiego prawa postępowania cywilnego o istotnym znaczeniu dla praktyki sądowej. ZmKPCU23 zmienia nie tylko przepisy KPC, ale także modyfikuje przepisy innych ustaw dotyczących postępowania cywilnego (np. ustawy z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych², ustawy z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych³, ustawy z 28.2.2018 r. o kosztach komorniczych⁴ oraz ustawy z 22.3.2018 r. o komornikach sądowych⁵). ZmKPCU23 dość wyraźnie zmierza do wyeliminowania niedoskonałości i mankamentów wcześniejszych regulacji wprowadzonych ustawą z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁶ i dlatego jest określana mianem ustawy naprawczej.

Wśród zmian przepisów KPC dokonanych ZmKPCU23 należy wyszczególnić przede wszystkim:

- 1) podniesienie wartości przedmiotu sporu, która przesądza o rozpoznaniu sprawy przez sąd okręgowy jako rzeczowo właściwy w I instancji (art. 17 pkt 4 KPC);
- 2) wprowadzenie rygoru umieszczenia w piśmie procesowym wnoszonym przez stronę zastępowaną przez pełnomocnika profesjonalnego wyraźnie wyodrębnionych oświadczeń, twierdzeń oraz wniosków, w tym wniosków dowodowych (art. 128¹ KPC);
- 3) wyodrębnienie pełnomocnika do odbioru pism sądowych, którym może być osoba fizyczna – pełnomocnik do doręczeń (art. 88 § 2 i art. 133 § 3 KPC);
- 4) przesądzenie, że tryb doręczenia za pośrednictwem komornika (art. 139¹ KPC) stosuje się wyłącznie co do doręczenia odpisu pisma pozwanemu będącemu osobą fizyczną (§ 1), wprowadzenie wyłączenia stosowania tego trybu, jeżeli pomimo nieodebrania przez adresata korespondencji aktualność wskazanego w pozwie adresu pozwanego nie budzi wątpliwości (§ 1¹) czy też przyznanie pierwszeństwa pierwotnemu doręczeniu w trybie art. 139 § 1 KPC przed doręceniem za pośrednictwem komornika (§ 3); nakazanie przez sąd z urzędu doręczenia korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika, jeżeli powód mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie jest zastępowany przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego wykonującego zawód w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 139² KPC); stosowanie przepisu art. 139¹ KPC w postępowaniu nieprocesowym, jeżeli w razie nieodebrania przesyłki przez uczestnika postępowania przewodniczący uzna doręczenie pisma za pośrednictwem komornika za konieczne (art. 511^{1a} KPC);
- 5) możliwość kompleksowego załatwienia w postępowaniu mediacyjnym spraw rozpoznawanych w tych samych bądź nawet w różnych sądach (art. 183¹⁴ § 2¹ KPC);
- 6) wprowadzenie jako podstawy zarzutu potrącenia wierzytelności o zwrot spełnionego świadczenia przysługującej jednemu z dłużników solidarnych wobec pozostałych współdłużników (art. 203¹ § 1 KPC);
- 7) możliwość odstąpienia przez przewodniczącego od wzywania strony na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający; wzywanie tylko pełnomocnika na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli stroną jest Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa osoba prawna, organ emerytalny lub rentowy, bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa, zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, fundusz inwestycyjny lub dom maklerski, chyba że pełnomocnik nie został ustanowiony (art. 205⁴ KPC);
- 8) ogłaszanie postanowień wydanych w toku posiedzenia przygotowawczego w obecności stron i wyłączenie ich doręczania (art. 205⁵ § 2¹ KPC);
- 9) poszerzenie elementów planu rozprawy poprzez przyjęcie, że plan zawiera rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron (ewentualnie określa warunki lub termin wydania postanowienia dowodowego) oraz porządek przeprowadzanych na rozprawie dowodów (art. 205⁹ § 1 KPC), zatwierdzanie projektu planu rozprawy i dokonywanie zmian tego planu mocą postanowienia (art. 205¹⁰ § 1, art. 205¹¹ § 1 KPC);
- 10) umożliwienie zamknięcia rozprawy przez sąd na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przyczyni się to do sprawniejszego rozpoznania sprawy, a wyznaczenie kolejnych posiedzeń jest zbędne (art. 224 § 3, art. 326¹ i 367 § 3 KPC);
- 11) wprowadzenie ogólnej zasady, według której ilekroć przepis szczególny nakazuje sądowi uzasadnić z urzędu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym, postanowienie to doręcza się z urzędu z uzasadnieniem (art. 357 § 2² KPC) i dopuszczenie sporządzenia fakultatywnie

* Autor jest kierownikiem Katedry Postępowania Cywilnego II Uniwersytetu Łódzkiego i adwokatem; ORCID: 0000-0003-3967-3985.

¹ Dz.U. poz. 614; dalej jako: ZmKPCU23.

² T. jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 217.

³ T. jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1144.

⁴ T. jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1357.

⁵ T. jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 590 ze zm.

⁶ Dz.U. z 2019 r. poz. 1469; dalej jako: ZmKPCU19.

- z urzędu uzasadnienia postanowienia podlegającego zaskarżeniu wydanego na posiedzeniu niejawnym, jeżeli pozwoli to na usprawienie postępowania lub jeżeli postanowienie dotyczy przyznania zwrotu kosztów (art. 357 § 2³ KPC);
- 12) zmiany w obrębie środków zaskarżenia, a w szczególności co do zażalenia i postępowania zażaleniowego, m.in. poprzez zmiany w katalogach postanowień, od których przysługuje zażalenie (art. 394 § 1 pkt 5¹, art. 394^{1a} § 1 pkt 9, art. 394² § 1¹ pkt 1, 4¹ KPC), dodanie w art. 394 § 4, zgodnie z którym, jeżeli przepis szczególnie przewiduje, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu, ale nie określa, jaki sąd ma je rozpoznać, zażalenie rozpoznaje sąd II instancji, czy też przyjęcie, że w postępowaniu wywołanym zażaleniem poziomym właściwym do kontroli dopuszczalności tego zażalenia i w konsekwencji odrzucenia jest sąd, który wydał zaskarżone postanowienie w składzie jednego sędziego (art. 394^{1a} § 1¹ KPC i jego odpowiednik – art. 394² § 1² KPC – normujący odrzucenie zażalenia do innego składu sądu II instancji na postanowienie tego sądu);
 - 13) zmiany w obrębie postępowań odrębnych, a zwłaszcza wprowadzenie nowego postępowania odrębnego, tj. postępowania z udziałem konsumentów (art. 458¹⁴–458¹⁶ KPC), modyfikacje regulacji postępowania w sprawach gospodarczych i postępowania uproszczonego, w ramach którego wyodrębniona została nowa kategoria spraw, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 4000 zł (tzw. sprawy bagatelne);
 - 14) przywrócenie zasady, że na postanowienie sądu I instancji w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie do sądu II instancji (zażalenie dewolutywne), art. 741 § 2 zd. 1 KPC i wprowadzenie zażalenia poziomego na postanowienie sądu II instancji, ale jedynie o udzieleniu zabezpieczenia (art. 741 § 1 zd. 2 i art. 741 § 2 zd. 2 KPC);
 - 15) umożliwienie komornikowi sądowemu doręczania stronie na jej wniosek odpisów pism za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej – ePUAP (art. 759² § 3 KPC);
 - 16) w sądowym postępowaniu egzekucyjnym dopuszczenie zażalenia dewolutywnego na niektóre postanowienia, a także umożliwienie sądowi, który wydał zaskarżone postanowienie, przekazania zażalenia poziomego do rozpoznania sądowi II instancji (art. 767⁴ § 1²–1⁴ KPC);
 - 17) dodanie art. 800¹ KPC normującego odmowę wszczęcia egzekucji;
 - 18) zwolnienie organu egzekucyjnego z ustalania przedawnienia odsetek wymagalnych po powstaniu tytułu wykonawczego (art. 804 § 2 KPC i taka sama regulacja w postępowaniu klauzulowym – art. 782¹ § 1 pkt 2 KPC);
 - 19) modyfikacja przepisów o sprzedaży zajętych ruchomości w drodze licytacji elektronicznej (art. 879¹ i n. KPC) i o sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej (art. 986² KPC);
 - 20) korekta przepisów KPC o postępowaniu o podział sumy uzyskanej z egzekucji;
 - 21) zmiany w egzekucji wykonania czynności, którą za dłużnika może wykonać także inna osoba, polegające przede wszystkim na dodaniu nowych unormowań, dotychczas nieistniejących (art. 1049 KPC § 1¹–1⁷) i nowelizacja art. 1050 KPC polegająca na dodaniu w tym artykule § 4, który ma zastosowanie tylko do spraw o naruszenie dóbr osobistych oraz tylko do usunięcia skutków naruszenia tych dóbr przez złożenie oznaczonego oświadczenia (art. 24 § 1 KC);
 - 22) wprowadzenie konwersji, która umożliwia zamianę postępowania przed sądem powszechnym na postępowanie arbitrażowe, jeśli strony wyrażą zgodę (art. 1161¹ KPC).

Jak zaznaczono wcześniej ZmKPCU23 była potrzebna przede wszystkim po to, ażeby usunąć mankamenty regulacji wprowadzonej w ramach ZmKPCU19. Z zadowoleniem należy powitać te zmiany, które wyraźnie zmierzają do wyeliminowania tych mankamentów. Trzeba jednak wyrazić ubolewanie, że nie wszystkie wadliwości regulacji przyjętych wcześniej udało się usunąć. Jednocześnie ZmKPCU23 wprowadza nowe unormowania, które będą istotne zastrzeżenia i obiekcje. Szereg nowych regulacji jeszcze bardziej skomplikowało niektóre instytucje procesowe. Dotyczy to w szczególności zasad uzasadniania postanowień i wnoszenia zażaleń. W rezultacie praktyczne stosowanie obecnie obowiązującego Kodeksu postępowania cywilnego w realiach poszczególnych postępowań będzie dla pełnomocników, sędziów i komorników nie lada wyzwaniem.

* * *

Wymienione skróto zmiany budzą duże zainteresowanie ze strony przedstawicieli praktyki sądowej i nauki prawa. Niniejszy zeszyt „Monitora Prawniczego” (a także kolejny) wychodzi naprzeciw tym zainteresowaniom.

Oddajemy do rąk Czytelników dwa kolejne zeszyty „Monitora Prawniczego” (Nr 8/2023 i 9/2023) poświęcone węzłowym zagadnieniom wyłaniającym się na tle nowelizacji KPC z 9.3.2023 r., będące pokłosiem dyskusji przedstawicieli nauki prawa postępowania cywilnego i praktyków prawa przeprowadzonych podczas dwóch ostatnich Forum Prawa Procesowego Cywilnego, które odbyły się w dniach 18.11.2022 r. w Łodzi (IV Forum) i 24.5.2023 r. w Warszawie (V Forum). Konferencje te zostały tradycyjnie już zorganizowane przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, Wydawnictwo C.H.Beck i Ośrodek Naukowo-Szkoleniowy przy Krajowej Radzie Komorniczej.

[Przejdź do księgarni →](#)